

برای درک زمان و مکان خود در تاریخ باید از فلسفه اسلامی بهره ببریم

دکتر داوری اردکانی با تبیین دیدگاه علامه طباطبایی پیرامون ادراکات اعتباری گفت: من معتقدم اگر می خواهیم اهل فلسفه باشیم باید فلسفه جدید را بخوانیم و برای اینکه فلسفه غرب را به جایی برسانیم...

دکتر داوری اردکانی با تبیین دیدگاه علامه طباطبایی پیرامون ادراکات اعتباری گفت: من معتقدم اگر می خواهیم اهل فلسفه باشیم باید فلسفه جدید را بخوانیم و برای اینکه فلسفه غرب را به جایی برسانیم باید در تاریخ خود بین فلسفه اسلامی و فلسفه غرب پیوند بزنیم و از فلسفه اسلامی برای درک زمان و مکان خود در تاریخ بهره ببریم.

به گزارش خبرنگار مهر، مراسم رونمایی از کتاب «ادراکات اعتباری علامه طباطبایی (ره) و فلسفه فرهنگ» تألیف دکتر علی اصغر مصلح، سه شنبه 13 اسفندماه با حضور دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم، دکتر حمید طالب زاده استاد دانشگاه تهران، دکتر رضا سلیمان حشمت استاد دانشگاه علامه طباطبایی و مؤلف اثر در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد.

دکتر داوری اردکانی طی سخنانی در این نشست گفت: ما هنوز خیلی بسته ادراکات حقیقی هستیم شاید در ظاهر بگوییم که این درست است و از چیزهای دیگر که اعتباریات است باید گذشت. اما ما باید یک راهی پیدا کنیم میان فلسفه اسلامی و زمان که کوشش علامه طباطبایی در این طریق بود.

وی افزود: این ادراکات اعتباری سابقه ای طولانی دارد یعنی از عصر یونانیان مسئله ادراکات اعتباری مطرح بوده است. در دوره جدید چیزی به این عنوان مطرح نشده است اما اعتباری بودن ادراکات تمام مسئله است. یعنی از قرن 17 به این سمت ادراکات حقیقی به معنای فلسفه اسلامی به نظر می رسد مورد قبول هیچ فیلسوفی نیست که بگوید علم، علم به اعیان اشیاء است و ما توان این را داریم که اعیان اشیاء پی ببریم. ارسطو در «اخلاق نیکوماخوس» ادراکات اعتباری را در بحث «فئوزسیس» مطرح کرد که فلاسفه ما این را به «فضیلت عقلی» تعبیر کردند.

این چهره ماندگار فلسفه افزود: این اسم گذاری خود مشکل ساز شد و وقتی این مشکل تشدید شد که فارابی فضیلت عقلی را بعد از فضایل نظری قرار داد و ریشه فضایل عقلی را در فضایل نظری دانست یعنی علم عملی به علم نظری برمی گردد. شاید در ارسطو این مطلب باشد اما به صراحتی که فارابی مطرح کرد، نیست.

دکتر داوری اردکانی به مسئله «حسن و قبح» در تاریخ تفکر اسلامی اشاره کرد و گفت: فلاسفه ما خیلی در این وادی وارد نشدند اما اگر حسن و قبح ذاتی را قبول نکردند مایل بودند که حسن و قبح را عقلی بدانند. اگر حسن و قبح ذاتی باشد ادراکات اعتباری دیگر معنا ندارد. عقلی بودن حسن و قبح جای بحث دارد و این عقل عملی است که درباره «حسن و قبح» حکم می کند اما این بحث متأسفانه از طرف فلاسفه ما پرداخت نشد به خصوص در رد اشعری، قضیه منتفی شد.

وی افزود: ممکن است که ما درباره اشعری و اشعریت خیلی حرف داشته باشیم اما قضیه ای که اشعری مطرح کرد، نباید فراموش شود بلکه باید آن را بحث و حل کرد. اما ما مسئله را تمام شده و حل شده گرفتیم و گفتیم اشعری باطل است و درباره باطل بحث نمی کنیم. اشعری به اخلاق اعتباری معتقد بود البته او اعتبار الهی را منظور داشت اما مرحوم علامه طباطبایی، عالم علم اصول هم مایل بوده است که به ادراکات حقیقی اصالت دهد و مرحوم کمپانی به ادراکات اعتباری اهمیت داده است.

رئیس فرهنگستان علوم با اشاره به دیدگاه شهید مطهری درباره ادراکات اعتباری گفت: شهید مطهری وقتی شرح روش رئالیسم را می نوشتند با برخی آراء علامه موافق نبودند اما احترام استاد در نظر ایشان به حدی بود که چندان مایل نبودند این رد و مخالفت را علنی کنند اما بعد از اینکه این مسئله را به تأخیر انداختند، نشرشان را به صراحت بیان کردند. من در آن سالها به ادراکات اعتباری با نگرش دیگری می نگریستم و نمی پرسیدم که مثلاً آیا ادراکات حسن و قبح عقلی است یا خیر؟ بلکه فکر می کردم این فتح بابی است. حال اینکه ما ادراکات را حقیقی می دانیم و حسن و قبح را فراموش کرده ایم. فیلسوف دانای فقه و اصول (علامه طباطبایی) می گوید ادراکات اعتباری و حقیقی را نباید با هم خلط کرد و حوزه فقه و اصول حوزه ادراکات اعتباری هست و حوزه فلسفه ادراکات حقیقی است.

وی در پایان سخنانش تصریح کرد: در سال 54 من این پرسش را طرح کردم که آیا همه ادراکات ما اعتباری هستند؟ آیا علم جدید، علم اعتباری نیست؟ وقتی می گوئید «ابژکتیو» است. ابژه امر اعتبار شده است و علم جدید با فرض و فرضیه شروع می شود. علم جدید وقتی پژوهش می کند به این اثبات نمی رسد که این علم مطابق خارج است بلکه می گوید با زندگی مطابقت دارد. در آن زمان که من به این مسئله می پرداختم این مطالب جدید بود و تنها شهید مطهری به این موضوع پرداخته بود و من هنوز این دغدغه را دنبال می کنم و می کوشم در این وادی دستم را به جایی بند کنم. من محصل فلسفه هستم و اگر می خواهیم اهل فلسفه باشیم باید فلسفه جدید و غرب را بخوانیم و برای اینکه فلسفه غرب را به جایی برسانیم باید در تاریخ خود بین فلسفه اسلامی و فلسفه غرب پیوند بزنیم و از فلسفه اسلامی برای درک زمان و مکان خود در تاریخ بهره ببریم.